

*Stirpium aliquot descriptiones cum duorum novorum
generum constitutione.*

DESCRIPTIO PRIMA.

ORTEGIA dichotoma, axillis ramorum unifloris

Tab. IV. f. 1.

EX radice perenni, longa, tereti, fibrosa cespes nascitur caulium procumbentium, qui ad cubitalem usque longitudinem sese extendunt. Caules continuo dichotomi, quandoque in primis ramis trichotomi, quadrangulares, striati, subasperi, virides, articulati, supra nodosi nodo aliquantum albescente.

Folia primum elliptica, deinde linearia, crassula, acuminata, sessilia, opposita, ad geniculos tantum nascuntur, subaspera, supra canaliculata, subtus longitudinali prominente nervulo donata.

Flos in alis dichotomiae ubique sedet, raro pedunculatus, cujus calyx noctu connivet, diu sole praesertim percussus aperitur, calycinis foliis erectis. Postremi rami duobus floribus finiuntur, uno sessili in ala una foliorum, altero pedunculato, sive ramum finiente, qui paullo infra calycem duas bracteas habet, foliolis ramorum divisionibus oppositis similes.

Calyx ex quinque foliolis concavis, elliptico-lanceolatis, viridibus, margine membranaceo albicantibus componitur. Calycis foliolorum tria interiora florem proprie continent, & longiora sunt; folia duo exteriora aliquantum breviora.

Germen trigonum est instructum stylo viridi, simplici embryonis longitudinem habente, cum stigmate rotundo.

Antherae

Antherae luteae, trigonae, trifurcatae in gremio interiorum foliorum brevibus filamentis insident, calyce breviores, stylo parum altiores.

Capsula calyce persistente comprehensa, & ex ovato conica, apice trigona, tribus valvis aperitur, unilocularis, semina minuta continens oblonga coloris spadicei.

In saxosis prope *Javenium* nascitur nova haec *Ortegiae* species, cujus nullam mentionem apud rei herbariae Scriptores reperire licuit. Differt porro ab *Ortegia* LINNAEI spec. plant. pag. 49. five *Juncaria Salmantica* CLUS. hist. pag. CLXXIV. radice perenni, habitu dichotomo, floribus in foliorum alis sessilibus, & caulibus quadrangularibus, qui in *Juncaria Salmaticensi* Juncorum ad instar teretes esse videntur, quemadmodum ex Clusiana Icone conjicere licet.

DESCRIPTION II.

BASSIA Tab. IV. f. 2.

NOVUM hoc plantae genus, cui *Bassiae* nomen instituo, radicem teretem, ramosam, fibrosam, perennem habet, caulem autem rotundum, parum firmum, continuo, & sine ordine ramosum, ramis iterum similiter ramosis. Primi caulis rami fere decumbunt. Tota planta villo hirsuta est. Ejus altitudo spithamam unam aut alteram ad summum aequat.

Folia lanceolato-lineararia sunt, crassula, compressa, sessilia, alterne, seu potius inordinatim dense posita. Duo autem simul nasci solent, quorum unum duplo longius est, in cujus ala duo flores sessiles adsunt; alterum brevius cum flore uno sessili, & foliorum fasciculo novum ramum facturo.

Flores omnes sessiles sunt in foliorum alis. Flos apetalus; calyx monophyllus, quinquefidus segmentis acutis.

Stamina quinque antheras luteas, didymas supra calycem exerunt.

Styli duo filiformes ex albo purpurei ex embryone nascuntur.

Florescentia autem absoluta calycis segmenta complanata & coalescentia florem claudunt, atque calyx capsula evadit, quae matura semen orbiculatum continet obscuri coloris, non cochleatum, sed in superiori facie circularem sulcum insculptum habens. Ea proportionem, qua embryo majorem magnitudinem acquirit, receptaculum in majorem amplitudinem extenditur, & ad basim calycis quinque apparent flavescentes spinulae aequali distantia inter se positae. Calycis & receptaculi substantia firma & coriacea reddita fructum rotundum efficit complanatum, quinque firmulas spinas ex ambitu stellae in modum radiatas habentem.

Stirpis hujusce genus inter *chenopodium* & *salsolam* ambit. Ab utroque autem differt singulari praesertim calycis in capsulam mutatione. Quamobrem cum sui proprii generis constitutionem mereri videretur, *Bassiam* appellandam censui in perpetuum amicitiae, gratitudinis, & existimationis monumentum erga doctissimum Ferdinandum BASSIUM Bononiensem, Virum de universali naturali Historia maxime meritum, qui hujusce plantae semina a praeclarissimo Viro Vitaliano DONATI in Aegypto collecta, & in Italiam missa benevole communicavit.

DESCRIPTION III.

LINDERNIA Tab. V. fig. 1.

Plantae quam *Linderniae* nomine voco, radix annua est, & ex capillitio teretium albarum fibrarum, modo simplicium, modo ramosarum constituitur, ex quo nunc unus, nunc plures caules nascuntur, qui spithamae altitudinem ra-

ro attingunt. Ad caulis initium duo oppositi rami saepe proveniunt; reliquo deinde caule & ramis saepius simplicibus. Caules tetragoni sunt, tenuiter striati, angulis acutis, intus cavi, sexdecim circiter membranas habentes, quae ex axe caulis radiatim nascuntur. Planta tota, tenera, succosa, glabra, & viridis est.

Folia opposita, integerrima, erecto-patentia, oblongo ovata, semi-amplexicaulia, sessilia, tribus aut quinque nervis in inferiori facie extantibus exarata, quae non male *Centaurii minoris* foliis comparari possunt; sed longe tenerioris substantiae sunt. Ex singulis alis foliorum pedunculus erigitur quadrangularis, foliorum circiter longitudine, florem sustinens.

Calyx ex quinque erectis linearibus foliolis fit, ex viridi purpurascens, acutis, & a tubo floris vix secedentibus.

Flos dilute purpureus, bilabiatus, tubo floris pene cylindrico: hiatus floris parvus. Labium superius admodum breve, parum concavum, bifidum segmentis subrotundis. Ab eo modice discedit labium inferius, quod recte fere protenditur, magnum, profunde trifidum segmentis rotundis, medio aliquantum majori.

Stamina quatuor ex tubo floris prope orificium orta: duo superiora simplicia, atque sub labio superiori inflexa, duo inferiora, sive infra superiora prope orificium floris nata ex nervo evidentiori, qui ex imo tubo floris nascitur, qui originem dat filamento uno antherifero, qui nempe inflectitur sub labio superiori, dum nervi producti extremitas recta procedens, & a tubo libera facta cornu simplex exhibet sterile, anthera omni destitutum, coloris dilute lutescentis.

Antherae sunt didymae, transversim positae, ex cinereo purpureae.

Stylus filiformis antheris immediate tectus, simplex, apice obscure bifido.

Embryo in capsulam evadit viridem, ovalem, oblongam, calyce comprehensam, unilocularem commissurae loco sulco & linea aliquantum rubente signato, femina minima numerosa sordida albida continentem, cylindricae placentae affixa.

Pluribus locis collecta est rarissima haec planta in *Pedemontio*; incolit vero loca spongiosa & palustria, & quae aquis inundata fuerunt. Secus *Sesiam* non longe ab urbe *Vercellarum* nascitur. Legi etiam circa *Frosasum* in palustribus, uti etiam circa *la Mursaja*. Stirpem hanc collegerunt optimi mei discipuli & strenui Botanicas cultores, nunc Medicorum Collegio adscripti, Petrus DANA, & Ludovicus BELARDI, quorum prior circa *Envie*, & in finibus *Bargiarum*, alter autem circa lacum di *Majon*, & inter *Gijani* & *Candeil* plantam hanc copiose nasci observarunt. Solet autem saepe oriri iisdem locis, quibus *Isnardia* provenit. In America quoque hanc stirpem crescere in literis postremo ad me datis significavit Celeb. LINNAEUS, ad quem olim hujusce plantae specimen misi, & suspicatur hujusce plantae femina cum oryza in Europa venisse.

Nova haec planta non est, sed a LINDERNIO breviter etiam cum iconie descripta. In *Tournefortii alsatici* editione pro novo genere oblata primum est *pyxidariae* nomine, deinde in *Horto alsatico* dicta est *Alsinoides paludosa foliis anagallidi similibus flosculis monopetalis rubescentibus capsula oblonga*. Una cum Cl. LINDERN circa Argentoratum anno 1727. legit elegantem hanc stirpem indefessus stirpium indagator D. GAGNEBIN, cujus specimen etiam benevole ad me misit aliquot ab hinc annis una cum scheda continente ea, quae habet LINDERNIUS, & brevem illam descriptionem, quam in *flora Irenensi* pag. 237. adjecit Doctissimus HALLERUS. Ipse quidem GAGNEBIN *antirrhinum* etiam *palustre minus centaurii minoris foliis* appellavit, sed animadvertit sui generis plantam esse, eamque *Linderniam* posse

posse vocari. In honorem itaque Cl. LINDERN *Linderniam* appello, sublato *pyxidariae* nomine, quo filicinum plantae genus recentiores Botanici designarunt.

Erit itaque *Lindernia* plantae genus flore bilabiato labio superiore brevi, concavo; inferiori magno trifido, staminibus quatuor instructum, quorum inferiora bifurcata sunt, unum stylum habens, & fructum ferens unilocularem, polyspermum.

Quod attinet ad vires medicas nihil certi statuere licet. Loci natalis conditio, & totius plantae habitus, ejusdemque sapor cum *gratiola* conveniens similes purgantes vires suadet, quod instituenda experimenta decernent.

DESCRIPTION IV.

VIOLA, *acaulis fol. palmato multifidis, & lacinniatis.*

Tab. V. fig. 2.

RAra haec *Violae* species, atque a paucis Botanicis visa, quae apud nos reperta est in jugo *assiette*, ex radice tereti, longa, ramosa, alba, perenni, folia atque flores protrudit instar *violae martiae*. Foliorum petioli unciales fere sunt, semiteretes, intus sulcati, atque extus exstante nervo praediti, qui deinde per omnes foliorum lacinnias porrigitur.

Folia subrotunda sunt laevia, ultra medium quinquesida, substantiae firmulae, superius obscure & nitide, subtus pallide virentia. Foliorum lobi posteriores profunde & inaequaliter trifidi, medii simplices & tantum in exteriori facie dentati, medius & extremus lobus omnium maximus, in tria subaequalia segmenta profunda trifidus, lateralibus laciniis saepe exterius dentatis. Lacinae omnes lineares fere sunt obtuso sine reflexae, patentes, & divergentes. Haec est frequentior forma foliorum, sed eadem vario ludunt mo-

do; nempe lobi posteriores bifidi interdum sunt, modo medii & majoris lobi segmenta iterum magis aut minus profunde resecta sunt. Deficit quandoque etiam unus ex mediis lobis. Alias loborum posteriorum segmenta profunde ita resecta sunt, ut ex novem lobis folia composita videantur.

Scapi florales inter folia eriguntur petiolis breviores, & a foliis ipsis saepius tecti duas oppositas squamas, sive bracteas supra sui medium habentes; purpureo virent, teretes, leviter striati, prope florem aliquantum complanati.

Flos nutat. Calyx viridis, conicus, ex quinque foliolis conniventibus compositus, gibbis, ovatis, acutiusculis.

Petala quinque in perfectis exemplaribus, sed saepius tria aut bina, inter calycis & germinis basim nascuntur, unguibus linearibus, pellucidis, germini appressis, quae, ubi in bracteas expanduntur, quinque antheras albas, bifidas habent, quae supra germen coronae instar tubam circumdant. Bractea ovato acutiuscula est concava, & cochleari formis apice reflexo & emarginato ex flavo purpurascens colore tincta, margine albo. Petala supra germen elata, conniventia, ipsum obtegunt.

Stylus simplex brevis cylindricus, cum stigmate barbato, crasso, arcuato, albido, albo staminum pulvere saepe confusus.

Embryo in magnam capsulam excrescit propendentem, & versus terram incurvato scapulo reflexam de more reliquarum violarum, quae trigona est, obtusa, trivalvis, cordata, semina laevia ovata obscure purpurea quindecim & ultra continens.

Haec violae species fortasse eadem erit cum *Viola montana folio multifido* CLUS. *hist. pag. 301.* & BAUH. *hist. III. pag. 545.* sive *Viola acauli foliis pinnatifidis* LINN. *spec. pl. 1323.*, quam nuperrime cum brevi descriptione recensuit inter helveticas stirpes Celeb. HALLERUS *emend. VI. n. 61.* Nonnulla quidem sunt huic Violae ab Auctoribus tributa,

tributa, quae cum nostra Viola non consentiunt; numquam enim folia habet in decem angusta segmenta ad pediculum discissa, ut refert J. BAUHINUS, & icone exhibet. Praecl. HALLERUS suae Violaefolia, ex tribus paribus pinnarum componi affirmat, & flores ad Violam martiam accedere. Non ausim tamen separare, cum sciam hujusmodi folia lobata, & multifida pro ratione locorum dissimilem faciem exhibere, atque minima nostrae Violaefolia posse aliis in locis majorem fortasse amplitudinem obtinere. Cum itaque unice extet Bauhiniana icon, quae rudis & imperfecta est, opportunum visum est raram hanc stirpem & accurate describere, & ejusdem iconem exhibere.

*Explicatio Tabularum ad has descriptiones
pertinentium.*

Tab. IV. fig. 1. ORTEGIA

- a* Flos per microscopium auctus, ut stamina magis pateant.
- b* Filamentum cum anthera.
- c* Flos naturalis magnitudinis.
- d* Embryo cum stylo in magnitudine auctus.
- e* Capsula naturalis magnitudinis.

Tab. IV. fig. 2. BASSIA

- a* Flos per microscopium auctus, ut stamina videantur.
- b* Stamen separatum.
- c* Calyx in naturali sua magnitudine.
- d* Semen in sua magnitudine per microscopium auctum.
- e* Semen a folliculo suo separatum.

Tab. V. fig. 1. LINDERNIA

a Floris labium inferius cum portione tubi, ut appareant stamina inferiora bifurcata.

b Fructus sive capsula.

c Fructus apertus cum seminibus placentae affixis.

Tab. V. fig. 2. VIOLA acaulis, foliis palmato-multifidis, & laciniatis.

a Embryo jam grandior factus cum petalis: omnia in sua magnitudine per microscopium aucta.

b Petalum cum anthera microscopio auctum.

c Folium separatim exhibitum, sicuti solet frequentius esse.

Plantae omnes praeter floris partes in naturali sua magnitudine pictae sunt.

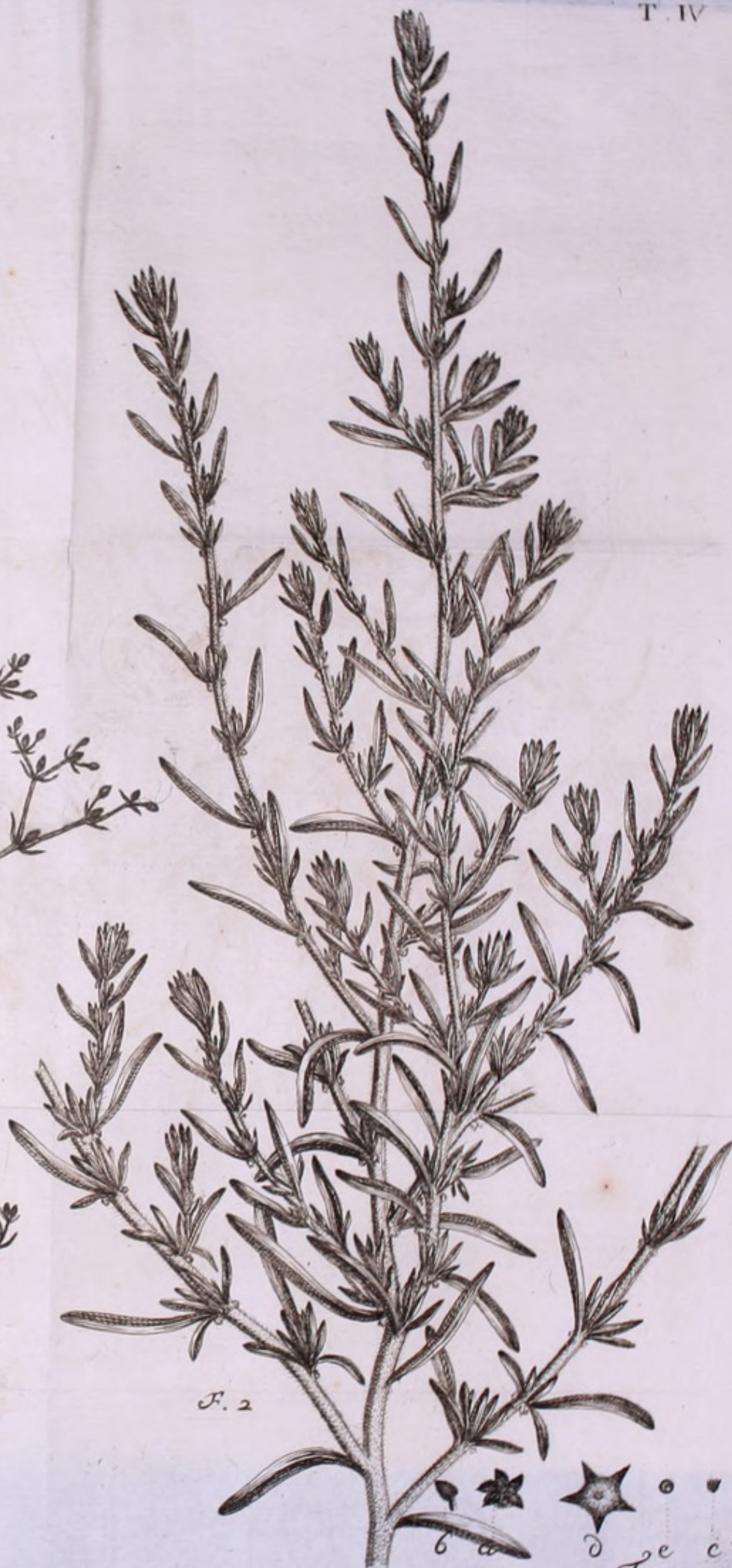
F. 2

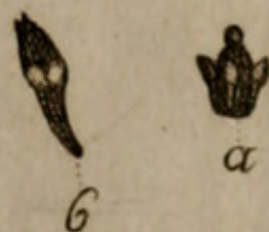
b

a

d

Tom. 3.

Allioni, Carlo. 1762. "stirpium aliquot descriptiones cum duorum novorum generum constitutione." *Mélanges de Philosophie et de Mathématique de la Société Royale de Turin* Tomus 3, 176–184, t. IV–V.

View This Item Online: <https://www.biodiversitylibrary.org/item/32645>

Permalink: <https://www.biodiversitylibrary.org/partpdf/209936>

Holding Institution

Natural History Museum Library, London

Sponsored by

Natural History Museum Library, London

Copyright & Reuse

Copyright Status: Public domain. The BHL considers that this work is no longer under copyright protection.

This document was created from content at the **Biodiversity Heritage Library**, the world's largest open access digital library for biodiversity literature and archives. Visit BHL at <https://www.biodiversitylibrary.org>.